

elektromotor

glasilo TOZD ISKRA ŽELEZNIKI
leto III., št. 4 december 1981

KO BOMO DVIGNILI ČAŠE

Še kratek čas in poslovili se bomo od leta 1981. Dvignili bomo čase in izpili na zdravje. Stisnili si bomo roke in se morda tudi poljubili ter si v novem letu zaželeli sreče, zdravja in uspehov. Morda se nam bo utrnila tudi solza sreče, če smo bili srečni, ali žalosti, če smo bili nesrečni.

Poslovili se bomo od leta, ki ni bilo lahko. Pestile so nas osebne in skupne težave pogojene s svetovno gospodarsko in družbeno krizo in z domačimi problemi, ki so v mnogočem načeli naš družbeni in osebni standard in sprožili v nas zaznavni nemir. Pa vendar smo lahko srečni. Živimo v miru, svobodno in ustvarjalno. Kljub težavam smo se lahko veselili uspehov, ki smo jih dosegli s svojim in skupnim delom in ustvarjalnim zanosom. Povsod žal ni tako. V Aziji in na črni celini ljudje še vedno umirajo od lakote, razsajajo kužne bolezni, divjajo vojni spopadi in ne malokje teptajo osnovne človekove pravice in dostojanstvo. Evropa postaja vse bolj vznemirjena zaradi zlovesčih raket in družbenih sprememb, ki jih doživlja.

Ko bomo stopili v novo leto, naredimo to ponosno, odločno in z optimizmom, čeprav bo to leto težko, težje od starega. Spijmo kozarec do dna in še enega. Pustimo naj vriska srce, naj govori le oči, veselo in čim manj otožno. Potem pa se predajmo veselju do prve zore v novem letu. In ko si bomo želeli v novem letu vse najboljše, naj bo ta želja namenjena vsem tistim, ki jih nismo nikoli srečali in jih ne bomo nikoli spoznali.

NAŠE DELO IN ODGOVORNOST

Še kratek čas pa se bomo poslovili od starega leta in prestopili v novo - 1982. leto. Nič posebnega, bo marsikdo dejal: Morda bo ta prestop celo vesel in bučen kakor ponavadi. In tudi prav je, da je tako, da si veselo in razposajeno, od srca iskreno, zaželimo zdravja, uspehov in sreče v novem letu, ki je pred nami.

Prav pa je tudi, da se kritično ozremo in ocenimo naše delo, ob našanje in da se vprašamo: ali smo vedno odgovorno opravili svoje delovne in družbene naloge.

Brez dvoma je bilo leto, ki se poslavlja, eno najtežavnejših, a hkrati in morda prav zato, tudi izredno uspešno, saj smo si z izgradnjo novih in adaptacijo starih prostorov ter nakupom sodobnih strojev, postavili temelj sodobne tovarne, ki jo občudujejo in cenijo celo neprimerno razvitejši poslovni partnerji v tujini. Prav to in dejstvo, da delamo in živimo v izredno zaostrenih gospodarskih in političnih razmerah v svetu in doma, postavlja vprašanje delovne, poslovne, disciplinske, samoupravne in družbeno-politične odgovornosti na izredno visoko in zaostreno raven.

Zadnji carinski in drugi ukrepi države, ki so nas še posebej prizadeli, to spoznanje samo še bolj potrjujejo. Na drugi strani pa tudi utrjujejo vse bolj prisotno spoznanje, da moramo sami, vsak na svojem delovnem mestu, v krajevni skupnosti in drugod, storiti vse in več kakor smo včasih zaradi čisto prisotne kamoditete pripravljeni. Vprašanje neposredne odgovornosti in discipline, je torej poglobitno in velja za vse

nivoje in strukture. Poglejmo nekatere ugotovitve in primere.

Odgovornost za smotrno koriščenje delovnega časa

V Zakonu o združenem delu, Zakonu o delovnih razmerjih in končno Pravilniku o delovnih razmerjih, ki smo ga sprejeli na zboru delavcev in ga ima vsakdo doma, imamo zelo jasno in natančno opredeljeno koriščenje delovnega časa. Žal pa smo pri tem nedosledni in pogosto kršimo ali dovoljujemo kršenje določil, ki določajo delovni čas, odnosno smotrno izrabo delovnega časa.

Mnogi si v proizvodnji in režiji privoščijo krajše ali daljše odsotnosti iz delovnega mesta, odhajajo drugam, zadržujejo in motijo pri delu druge. Niso redki primeri odhajanja iz tovarne preko ograje. Zlorablja se možnost odhoda iz tovarne zaradi nujnih zadev med malico, s tem pa se podaljšuje čas, namenjen zanj, seveda na škodo delovnega časa. Posebej prisotno je predčasno, včasih celo polurno zaključevanje dela. Nedopustna je daljša odsotnost z možnostjo doprinaljanja. Ta možnost naj bi se uporabila le v izjemno nujnih primerih in za krajši čas. Problem je povezan z varnostjo, saj delavec ne more delati učinkovito in varno, če dela daljši čas po 16 ur dnevno. Pri delavcih iz drugih republik, je vsaj pri nekaterih v navadi neupravičeno podaljševanje dopustov ali dogovorjenih odsotnosti. Poseben problem, ki zmanjšujejo stvarni delovni čas, so nupravičene bolniške odsotnosti, ki si jih nekateri tako ali drugače priporijo. Kritika seveda ni namenjena tistim, ki so resnično bolni

in upravičeni do bolniškega staleža.

Če bi odpravili vse, ali vsaj večino naštetih kršitev, bi zanesljivo izboljšali efektivni delovni čas in s tem povečali delovni učinek. To bi bilo tudi pošteno do večine ostalih, ki vestno in odgovorno opravljajo svoje naloge.

Odnos do delovnih sredstev in reprodukcijskega materiala

Če upoštevamo, da bomo po planu za leto 1981 dosegli 136 starih milijard din celotnega prihodka in da bo od tega okrog 100 starih milijard materialnih stroškov, t.j. 73 %, potem nam mora biti jasno, kako gibanje materialnih stroškov pomembno vpliva na ustvarjanje dohodka. Prav dohodek pa je merilo ali smo dobro ali slabo gospodarili in seveda tudi pogoj, koliko in za katere namene bomo lahko delili ustvarjeni dohodek.

Iz navedenega izhaja, da moramo zelo odgovorno ravnati tako s proizvodjalnimi sredstvi kakor tudi s reprodukcijskim materialom. Če torej v danem primeru zmanjšamo materialne stroške za 1 %, povečamo dohodek za 100 starih milijonov din, če jih zmanjšamo za 10 % bo dohodek večji za 1 storo milijardo. Iz navedenega je dovolj očitno, da se moramo čim bolj prizadevati, kako bomo zmanjševali materialne stroške. Če pa smo kritični, moramo priznati, da včasih delamo z materialom in tudi z delovnimi sredstvi /stroji, orodji/ neodgovorno. Žal moramo neprestano ugotavljati, da imajo nekateri do družbene lastnine povsem drugačen /negativen/ odnos v primerjavi z odnosom do privatne lastnine.

Pogosto ugotavljamo, da so razni strojelomi in druge okvare posledica malomarnega dela z njimi, da jih v nasprotju s predpisi pretirano obremenjuje-

mo. Rezultat takega dela so zas-
toji zaradi popravil, skoka
kvalitete izdelkov, velik izmet
itd. Škode na izdelkih in re-
produkcijskem materialu nastajajo
tudi zaradi nepazljivosti
pri transportu in neustreznem
skladiščenju, kar se je v zad-
njem času s pridobitvijo novih
skladiščnih prostorov bistveno
popravelo. Še vedno se dogaja,
da se odpadni material ne sor-
tira in pravilno deponira v za-
to predvidene kasone, čeprav so
dovolj vidno označeni. Dogaja
se, da stroj zaradi okvare de-
la slabe izdelke, pa ga zaradi
nepazljivosti ali malomarnosti
ne ustavimo in rezultat tega
je velik izmet ali pa moramo ta
ke izdelke, če je to sploh mo-
goče, popravljati. S tem izgu-
bimo veliko dragocenega časa.

Marsikateri dinar bomo prihra-
nili, če bomo okvare na stroju
takoj popravili. Referentu za
osnovna sredstva je treba takoj
javiti vse primere strojelomov
ali drugih okvar, da ta sproži
postopek za povrnitev škode pri
zavarovalnici, če je to v skla-
du z zavarovalno pogodbo in če
je zahteva utemeljena. Prav ta-
ko je treba zmanjšati, kolikor
se le da, porabo drobnega in-
ventarja in stroškov za razna
službena potovanja doma in v
inozemstvo. Pri tem bi rad še
posebej opozoril na dokaj malo-
maren odnos uporabnikov službe-
nih osebnih vozil do teh, zara-
di česar so v slabem stanju,
zahtevajo veliko popravil in so
prehitro iztrošeni. Vzdrževal-
na služba opozarja, da avtomo-
bile preveč obremenjujemo, da
vozniki ne javljajo opaženih
napak in okvar, premalo pazijo
tudi na čistočo.

Zmanjševanje vseh vrst stroškov
mora postati del naše zavesti
in vsakdanja praksa. Zavedati
se moramo, da so proizvodna
sredstva družbena last, da so
nam zaupana in moramo z njimi
upravljalati kot dobri gospodar-
ji.

Disciplinska odgovornost

Disciplinska odgovornost je so-
razmerno obsežno opredeljena v
Pravilniku o delovnih razmerjih
v VII. poglavju, kjer je med
drugim povedano, da so delavci
vzajemno in osebno odgovorni
za vestno izpolnjevanje delov-
nih obveznosti v delovnem raz-
merju. Razumljivo, da pod poj-
mom delavci razumemo vse delav-
ce: od tistih, ki opravljajo
najbolj enostavna dela, do di-
rektorja.

Iz obravnav disciplinske komi-
sije je razvidno, da so najbolj
pogoste naslednje kršitve de-
lovne discipline:

- Neupravičene odsotnosti z de-
la od 1 do več dni, včasih
celo daljše razdobje. Vemo,
da je disciplinski ukrep pre-
nehanje delovnega razmerja
možno izreči že za 5-dnevno
odsotnost zapored ali v 3 me-
secih. Novi zakon o delovnih
razmerjih bo omenjeno kršitev
še zaostрил.
- Odklanjanje delavčevih del in
nalog je žal v nekaterih oko-
ljih še vedno prisotno. Naj
pri tem navedem določilo 55.
člena Pravilnika o delovnih
razmerjih, ki določa, da je

med trajanjem delovnega raz-
merja delavec lahko razpore-
jen v TOZD na vsako delo, oz.
k vsaki nalogi, ki ustreza
njegovi strokovni izobrazbi
oz. z delom pridobljeni de-
lovni zmožnosti na podlagi
ugotovljenih potreb in v
skladu z ukrepi za čim uspeš-
nejše uresničevanje planskih
nalog, za uveljavitev smotr-
ne organizacije dela in pos-
lovanja. Menim, da ni treba
posebej poudarjati pomena
spoštovanja tega določila,
saj moramo zaradi znanih te-
žav z oskrbo z reprodukcijs-
skimi materiali, pogosto opu-
ščati začeta dela in hitro
preiti na druga, da bi tako
kar najbolj zmanjšali nelju-
be zastoje v proizvodnji.

Zanemarjanje varnostnih pred-
pisov v nekaterih delovnih
okoljih ni tako redek pojav.
Največkrat se, kljub pogos-
tim opozorilom varnostne
službe, pojavljajo naslednje
kršitve: odstranjevanje ali
blokiranje varnostnih naprav,
neuporaba predpisanih oseb-
nih zaščitnih sredstev, za-
laganje priročnih gasilnih
sredstev in transportnih po-
ti itd.

Nespoštovanje in kršenje var-

nostnih predpisov ima lahko hude posledice za kršitelja, njegovo neposredno okolico in tovarno kot celoto. To bi se morali zavedati vsi in vedno, ne le takrat, kadar nas na to opozori ustrezna inšpekcijska služba.

Fizično obračunavanje, grožnje in drugi pojavi netovarištva so sicer vse manj prisotni, niso pa odpravljeni, kar je razvidno iz obravnav disciplinske komisije in iz raznih pritožb in pripomb, ki jih delavci ustno izražajo v splošnem sektorju ali posameznim vodilnim in vodstvenim delavcem. Lahko bi trdili, da gre v večini primerov za pomanjkanje neke splošne in srčne kulture kršiteljev ali določenega okolja v celoti, kjer taki pojavi nastajajo.

Tatvine žal niso tako redek pojav, da bi ga lahko prezrli. Tako smo organom javne varnosti že večkrat morali posredovati prijavo tatvine raznih izdelkov, osebnih predmetov, reprodukcijskih materialov in denarja, ukradenega posameznim delavcem.

Pojavi nepravilne in škodljive solidarnosti se pogosto manifestirajo v tem, da nekateri delavci niso pripravljeni prijaviti kršitelje delovne discipline. S tem pa tudi sami postajajo posredno kršitelji delovne discipline. Prikrivanje negativnih pojavov otežuje ali celo onemogoča njihovo odpravljanje, kršiteljem pa je to vzpodbuda in potuha, da svoje delo nadaljujejo.

Alkoholizem je problem, ki je v naši tovarni prisoten, čeprav mu posvečamo sorazmerno dovolj pozornosti s konkretnimi ukrepi, kar zadeva zdravljenje alkoholikov in z vzgojnimi članki. Vendar je vse to očitno premalo. Alkohol vnašajo v tovarno po-

samezniki osebno, roma preko ograje ali pa ga kdo pripele. Posamezniki ali skupnice pa ga največkrat s tihim pristankom neposrednih vodij prikrito pijejo. Pri tem ni treba posebej poudarjati negativnih posledic, ki ga ima tako početje za zdravje posameznika, njegovo delovno učinkovitost in kvaliteto izvršenega dela. Odnos do opravljanja samoupravnih in družbenopolitičnih funkcij in nalog

Mnogo delavcev je vključenih v razne samoupravne in izvršilne organe in delegacije, katerih temeljna naloga je, da v imenu vseh delavcev TOZD, ki so jih izvolili in jim to nalogo zaupali, odločajo. Mnogi pa so člani izvršilnih organov, družbenopolitičnih organizacij, ki morajo z družbenopolitičnim delom in akcijo pomagati, da gradimo čimboljše samoupravne in proizvodne odnose v tovarni, da bi dosegali čimboljše poslovne rezultate. Žal pa se nekateri tega ne zavedajo in se obnašajo, kakor da se jih vse to ne tiče, se ne udeležujejo sej in sestankov, povzročajo nesklepčnost sej. Ta ukotovitev še posebej velja za delegacije, ki imajo

pri tem največ težav. Rad bi še posebej opozoril na pojav, da mnogi delavci ne prihajajo na zборе delavcev, o čemer je bila že večkrat na njihov račun izrečena kritika. Taki delavci potem niso informirani in so pogosto v tovarni nosilci raznih izkrivljenih informacij, to je še posebej problem takrat, kadar zborom delavcev sledi odločanje z referendumom.

Posredovanje ugotovitve o naši odgovornosti, odnosno neodgovornosti niso niti popolne niti celovite. Vendar se iz njih le vidi, da odgovornost do dela, upravljanja, samoupravljanja in političnega dela še ni dovolj prodrla v našo zavest, da bi bili lahko zadovoljni.

S pričujočim prispevkom sem hotel dobronamerno opozoriti na nekatere probleme, ki so delno prisotni in jih je treba odpravljati zavzeto in po najboljši možni poti. Vsakdo je odgovoren za svoje delo, za disciplino in za dobre medsebojne odnose.

Polajnar Vladimir

POROČILO O REZULTATIH POSLOVANJA

od 1.1.1981 do 30.9.1981

Rezultate uspešnosti poslovanja ocenjujemo na osnovi primerjave doseženih poslovnih rezultatov s planskimi in na osnovi primerjave posameznih elementov celotnega prihodka z istimi elementi v preteklem letu. Na osnovi takšne primerjave smo prišli do ugotovitev, da je rezultat poslovanja še vedno pozitiven, vendar pa mnogo slabši kot smo planirali. V primerjavi s preteklim obdobjem so elementi celotnega dohodka, prihodka in čistega dohodka procentualno naraščali, vendar ne v zadovoljivi višini. Poleg tega pa tudi ne tisti elementi, ki so pomembni in odločujoči pri končni razporeditvi. Kakšno je bilo gibanje posameznih elementov celotnega prihodka, dohodka in čistega dohodka v teh devetih mesecih, je razvidno iz tabele I, ki je prikazana v prilogi. V nadaljevanju je podana kratka obrazložitev posameznih kategorij.

Celotnega prihodka smo ustvarili v tem obdobju po vrednosti 952.632.980,75 din, gledano primerjalno pa kar 5,1 % manj kot smo planirali. V primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta je celoten prihodek porastel za 23,4 %. Izpad celotnega prihodka je nastal predvsem zaradi izpada proizvodnje gotovih izdelkov, ki so rezultat dolgoletnega sodelovanja z zunanjimi partnerji na osnovi mednarodnih kooperacij /zaradi uvoznih ukrepov/. V zadnjih mesecih je bila realizacija na domačem trgu manjša za 1/3 po vrednosti.

Če primerjamo rast celotnega prihodka v primerjavi s preteklim letom po posameznih kvartalnih, zasledimo, da je leta po kvartalnih padal./v prvem tromesečju je bil večji od preteklega leta 29,2 %, v drugem kvar-

talnu 26,3 % in v tretjem le 23,4 %/.

Za doseganje takšnega celotnega prihodka smo porabili 728.681.715,70 din sredstev. V primerjavi s planom je to 15 % manj, vendar moramo takoj poudariti, da je tudi celotnega prihodka manj. Od celotnih porabljenih sredstev smo porabili direktnega materiala 502.984.501,72 din oziroma 69,03 %. Minimalna amortizacija predstavlja v celotni porabi s svojo vrednostjo 25.194.629,88 din in samo 3,45. Velik delež to je 27,52 % pa predstavljajo ostali materialni stroški. V to skupino porabe sodijo naslednji stroški:

- porabljena energije /električna, toplotna/,
- transportne storitve, odpis drobnega inventarja,
- investicijsko vzdrževanje, standardizacija,
- IKM, garancijska popravila, zastopanje na tujih in domačih trgih, stroški za razvojni inštitut, reklama, reprezentanca, kilometrine, dnevnice, strokovno izobraževanje

V primerjavi s planom so stroški manjši od planiranih vrednosti za 4,1 %. V primerjavi z lanskim letom pa so večji za 46,1 %.

Ker so skupno porabljena sredstva naraščala hitreje, kot je naraščal celotni prihodek, je dohodek naraščal bistveno počasneje. V primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta je dohodek porastel le za 12,6 %, medtem ko so stroški 27,2 % in celotni prihodek 23,4 %. V primerjavi s planom je zaostanek dohodka kar 14,7 %, saj smo dosegli v devetih mesecih le 60,3 % planiranega obsega.

Tako počasno naraščanje dohodka je prav gotovo posledica prevelikih materialnih stroškov, saj le ti skupno predstavljajo 76,5 % porabe celotnega prihodka. V primerjavi s prvim in drugim kvartalom je procent udeležbe narastel, saj je bilo materialnih stroškov v prvem kvartalu 70,6 %, v drugem pa 73,3 %. Celotni prihodek je po kvartalnih, kot smo že omenili, relativno padal, medtem ko so stroški naraščali, zato zasledimo tudi padanje dohodka po kvartalnih. Takšno gibanje dohodka in materialnih stroškov v devetih

mesecih so imele velik vpliv tudi cene. Cene gospodinjskih aparatov so bile povišane 1.1. 1981, kasneje pa ne več /od 18 % do 25 %/. Cene osnovnih reprodukcijskih materialov pa so se povečale med 40-50 %. V prvem kvartalu vpliv cen repromateriala še ni bil tako velik, ker so bile velike zaloge repromateriala konec leta 1980, kasneje pa je vpliv vse večji, saj so cene aparatov ostale nespremenjene, medtem ko so cene repromateriala naraščale in s tem posredno tudi poraba, oziroma materialni stroški.

Delitev dohodka po namenu je bila naslednja:

- prispevki SIS-om so znašali po vrednosti 34.049.767,25 din, kar pomeni, da so bili 54,3 % večji od prispevkov v preteklem letu oz. 1,8 % večji kot smo planirali. Med posameznimi vrstami prispevkov predstavljata največjo obremenitev, prispevek za SIS zdravstvo /9.234.0006,35 din/ in prispevek za železniško gospodarstvo /t.037.540,70 din/. Na tretjem mestu je prispevek za republiško izobraževalno skupnost v višini 4.120.703,25 din. Obveznosti do delovne organizacije in SOZD ISKRA so znašale v devetih mesecih 17.822.364,15 din. To pomeni 44,2 % več kot v lanskem letu. V primerjavi s planom pa so ti stroški 5,7 % manjši.

Amortizacije nad predpisano stopnjo v letošnjem letu ne moremo obračunati, ker je premalo dohodka. Obresti od kreditov predstavljajo v skupini delitve dohodka po namenu z vrednostjo 41.153.403,35 din največjo postavko. V primerjavi s planom so obresti večje 36,2 %, v primerjavi z lanskim obdobjem preteklega leta pa kar 81,2 %. To pomeni, da je zadolženost v letošnjem letu bistveno večja.

Vzrokov za takšno stanje je pre-

cej. Naj omenimo samo dejstvo, da se je zaradi večjega obsega proizvodnje, ki je rezultat novih naložb, močno povečala tudi potreba po repromaterialu in v zvezi s tem dodatno potrebe po obratnih sredstvih. Poleg tega investicija še vedno ni zaključena in moramo financirati precejšen delež iz lastnih sredstev. Devizni in dinarski krediti, ki smo jih dobili v letu 1979 poleg lastne udeležbe za financiranje investicije v letošnjem letu, že zapadajo oz., če ne zapadajo, nas bremenijo z interkalarnimi obrestmi. Poleg vsega tega nam je izpadla še realizacija na domačem trgu v zadnjih mesecih, kar pa je že omenjeno. Seštevek vsega tega in še raznih dodatnih zadev pa je takšna nelikvidnost, ki ima za posledico tako visoke obresti. Struktura obresti je naslednja:

- obresti od 24.527.255,60 din kreditov za osn. sreds.
- obresti od kreditov za obrat. sred. 2.420.720,40 din
- obresti kratkoročn. kreditov 8.265.063,90 din
- obresti od eskonta

menic	5.070.125,25 din
- zamudne	
obresti	870.238,20 din
	<u>41.153.403,35 din</u>

Največji porast je napram lanskemu letu pri obrestih od kreditov za osnovna sredstva /100,9 %/, kar je razumljivo, saj se je tudi vrednost najetih kreditov več kot podvojila. Pri obrestih od dolgoročnih kreditov za obratne namene je porast le 4,3 %, kar kaže na dejstvo, da je teh kreditov zelo malo in bi bilo nujno potrebno dobiti še kakšen dodatni kredit. Močan porast pa je pri obrestih od kreditov za kratkoročna sredstva 81,5 % in pri eskontu menic 39,7 %. To kaže na dejstvo, da smo kratkoročno preveč zadolženi. To so predvsem krediti od organizacij združenega dela in banke za pripravo proizvodnje za izvoz. Po razdelitvi dohodka po namenu nam je ostalo še 130.925.730,30 din čistega dohodka. To je kar 18,6 % manj, kot smo planirali, da ga bomo ustvarili v tem obdobju. V primerjavi z lanskim letom pa je čisti dohodek porastel za 7,1 %, kar pa je tudi odločno premalo glede na potrebe, ki izhajajo iz delitve čistega dohodka.

Iz čistega dohodka smo razporedili na osebne dohodke 114.634.795,20 din oz. 74,7 % plana. V primerjavi s preteklim obdobjem je to 32,2 % več. Tako visok procent preseganja je zato, ker smo v lanskem letu OD povečali šele 1.11. in nato 31.12., medtem ko smo v letošnjem letu to naredili že 1.5. Do konca leta bo ta procent precej padel in bo bolj realen.

Za stanovanjsko gradnjo smo izločili 6.551.936,15 in se giblje ta delež primerno s planom /le nekaj manj/. Ostali elementi v delitvi čistega dohodka so zaradi slabo doseganega planiranega dohodka in čistega dohodka bistveno manjši kot smo planirali. Najbolj se je planirani vrednosti približal del čistega

dohodka, namenjen za rezervni sklad /12,2 % manj/. Ta delež znaša 5.598.781,63 din, oziroma 12,6 % več kot lani /enako kot dohodek, saj je ta delež 2,5 % od dohodka/.

V poslovni sklad smo razporedili minimalno, kar nam je še ostalo /le 2,8 % plana/. To je rezultat doseganja mnogo slabših rezultatov od predvidenih.

Tudi v sklad skupne porabe smo namenili precej manj, kot smo planirali /le 3.000.000,00 din od planiranih 11.200.000,00/.

Pokazatelji uspešnosti poslovanja, ki so prikazani v tabeli II. so zaradi doseganja takšnih rezultatov bistveno slabši od kazalcev v preteklem letu /sm-

mo tisti, kjer primerjamo absolutne vrednosti, so večji/. Slabša je akumulacija na dohodek kot na čisti dohodek ekonomičnost in še ostale kategorije, zato jih ne bomo opredeljevali. Močan porast je tudi pri zalogah repromateriala, medtem ko so zaloge gotovih izdelkov minimalne, zlasti zaloge gospodinjstskih aparatov. Zaloge repromateriala znašajo po stanju 30.9. 258.373.779,36 din in so za 120,3 % večje od lanskih. Zaloge nedokončane proizvodnje so večje 27,8 %, medtem ko so zaloge gotovih izdelkov padle za 34,8 % v primerjavi z lanskim letom.

Nastran Valentina, dipl.oec.
Nastran Valentina,

TABELA: Celotni prihodek, dohodek in čisti dohodek

Vrsta prihodkov in odhodkov	30/9-81	30/9-80	IR- 81/80	IR/P	Preseganje oz. nedoseganje
I. CELOTNI PRIHODEK	952.632.980,75	772.012.397,43	123,4	69,9	- 5,1
1. Porabljena sredstva	728.681.715,70	573.115.293,56	127,2	73,5	- 1,5
- surovine+material	502.984.501,72	422.088.413,12	119,2	73,6	- 1,4
- amortizacija	25.194.629,88	13.805.439,91	182,5	83,9	+ 8,9
- ostali stroški	200.502.584,10	137.221.440,53	146,1	70,9	+ 4,1
II. DOHODEK	223.951.265,05	198.897.103,87	112,6	60,3	- 14,7
1. Prispevki SIS-om	34.049.767,25	22.060.978,85	154,3	76,8	+ 1,8
2. Obveznosti do DO in SOZD	17.822.364,15	12.359.582,15	144,2	69,3	- 5,7
3. Amortizacija nad pred.	-	19.425.888,91	-	-	-
4. Obresti od kreditov	41.153.403,35	22.714.074,55	181,2	111,2	+ 36,2
III. ČISTI DOHODEK	130.925.730,30	122.336.579,41	107,1	56,4	- 18,6
- del ČD za OD	114.634.795,20	86.684.444,80	132,2	74,7	- 0,3
- del ČD za stan. gradnje	6.551.936,15	5.539.023,25	118,3	71,1	- 3,9
- del ČD za SSP	3.000.000,00	11.750.000,00	25,5	26,7	- 48,3
- del ČD za poslovni sklad	1.140.217,32	13.390.683,76	8,5	2,8	- 72,2
- del ČD za rezervni sklad	5.598.781,63	4.972.427,60	112,6	62,8	12,2

Vrsta kazalca	30.9.1981	30.9.1980	I 81/80	I r/p
1. Dohodek/delavca	254.490,05	237.437,38	107,3	61,0
2. Doh./povp.upor.posl.sred.	0,279	0,422	66,1	60,3
3. ČD/delavca	148.779,24	145.986,37	101,9	55,0
4. Akumulacija/dohodek %	4,33	20,03	21,6	16,9
5. Akumulacija/ČD %	7,41	32,5	22,8	19,3
6. Akumulac./povp.upor.posl.sr.	1,21	8,45	14,2	8,6
7. OD in SSP/delavca-mes.povp.	15.680,15	13.785,90	113,7	92,7
8. Čisti OD/delavca-mes.povp.	10.146,05	7.969,75	127,3	100,9
9. Povp.upor.posl.sr./delavca	912.612,35	562.494,60	162,2	89,9
10. CP/povp.upor.obrat.sr.	1,928	2,555	75,4	76,3
11. ČP/porabljena sredstva	1,307	1,347	97,0	95,1
12. Del ČD za OD in SSP/akumulac.	12,8	2,61	482,7	-
13. ČD/delavca-mes.povp.	16.531,03	16.220,70	101,9	73,3
14. ČP/planiran ČP	69,9	75,2	92,9	-
15. Dohodek/planirani dohodek	60,3	72,6	83,1	-
16. ČD/planirani ČD	56,4	74,8	75,4	-
17. Del ČD za OD/plan ČD za OD	74,7	72,0	103,3	-
18. Akumulacija	9.702.998,95	39.839.000,27	24,3	-
19. Dohodek/porabljena sred.	0,307	0,347	88,4	-

FINANČNA PROBLEMATIKA TOZD

Z mesecem julijem se je v našem TOZD-u finančno stanje izredno poslabšalo. Računi za dobavlje-no blago so pritekali v finanč-no službo hitreje, kot smo jih lahko poravnali. S težavo smo

premostili plačila faktur z lastnimi menicami. Ista situa-cija je sledila v mesecu avgu-stu, dolg se je povečal že na 70.000.000,00 din. Ugotovili smo, da brez dodatnih kreditov

ne bomo mogli poravnati zapad-lih obveznosti. Dobiti kredit v taki višini je bilo nemogoče. Problem smo reševali na različ-ne načine.

ISKRA Banka nam je avalirala za 20.000.000,00 din menic, LB Škofja Loka nam je povečala li-mit za avaliranje menic iz se-danjega limita din 70.000.000,00 na 90.000.000,00 din, dobili pa smo tudi nekaj kratkoročnih kre-ditov od gospodarskih organiza-cij: Tehnika iz Škofje Loke, Tekstilne tovarne Zvezda Kranj in drugih. Istočasno smo obves-tili tudi nabavno službo o kri-tični finančni situaciji in zah-tevali, da v naslednjem mesecu nabavlja samo najnujnejše mate-riale.

Treba je povedati, da smo dolg z dodatnim avaliranjem menic prenesli na meseca november in december, ko bo treba lastne me-nice plačevati, znesek avalira-nih menic znaša 100.000.000,00 din.

Brez dobro plačane realizacije, ki mora znašati preko 100.000.000,00 din na mesec /to je izvoz in domača prodaja/, ne bo mogoče odplačevati menic v naslednjih mesecih, skupaj z drugimi obveznostmi /odplačevanje kratkoročnih kreditov, odplačila obresti in dolga, osebnih dohodkov, itd./. Vzrok za takšno stanje je nizka realizacija v mesecu juliju, avgustu in septembru, nasprotno pa smo na-

bavo materiala povečali.

Kljub temu, da smo nabavljali v mesecu septembru samo najnujnejše, je nabava materiala v septembru visoka in dosti višja od mesečnega povprečja v I. polletju.

Ta ugotovitev nas sili k skrbnemu planiranju nabave tudi v naslednjih mesecih, da se ne bi ne-

likvidnost nadaljevala. Istočasno moramo posvetiti vso skrb proizvodnji, ker bomo le s tem lahko povečali realizacijo, tako na tujem, kot na domačem trgu in s tem zagotovili boljši priliv denarja.

Pertovt Zdravka, oec.

OB MESECU BOJA PROTI ALKOHOLIZMU

Mesec november, čas grozdja in trgatve, čas, ko zori vino. Z njim slavimo praznike, svatbe, rojstne dneve, sklepamo pogodbe ali žalujemo na sedminah. Pijemo na veselje, žalost, zaradi vročine ali mraza. Marsikomu je alkohol zdravilo zoper zobobol, želodčne ali srčne težave, srečstvo za boljši apetit.

Tak odnos do alkohola ni nič novega, temveč ima svoje korenine v davni preteklosti, ko je vino postalo simbol zmaga in porazov in si utrla pot celo v verske obrede. To se prenaša iz roda v rod. Na žalost pa sta se, poleg dopustnih okvirov neškodljivega uživanja, rodila tudi zloraba alkohola in alkoholizem.

Kaj je alkoholizem

Že dolgo priznavamo, da je alkoholizem bolezen in alkohol bolnik. Do razvoja bolezni pride zaradi dolgotrajnega in prekomernega uživanja alkoholnih pijač. Tako postane alkoholik telesno in duševno odvisen od alkohola. Posledice obolenja pa se odražajo tudi na socialnem področju, v službi in družini. Vendar alkoholik ni bolnik, ki mora v posteljo in potrebuje nego in počitek.

Duševna odvisnost

Nekateri se branijo: "Nisem alkoholik, tudi 14 dni in več lahko zdržim brez alkohola" /prva zmeta/.

Res je, ne pijejo vsak dan. Ko pa začnejo, ne znajo pravočasno prenehati in se napijejo do onemoglosti. Pravimo, da ne poznajo več prave mere oziroma da pijejo po tipu izgube kontrole.

Sposobnost organizma, kako prenaša alkohol, imenujemo toleranca. Ta v začetni fazi alkoholizma narašča. Pravimo, da ga človek vedno več "nese". V končni fazi alkoholizma toleranca pada, kar se odraža v tem, da se pijanost pojavi že po manjših količinah zaužite alkoholne pijače. Večkrat slišimo: "Nisem alkoholik, saj ga malo pijem. Po dveh kozarcih vina sem že pijan..." /druga zmeta/. V resnici gre za alkoholika, ki mu je zaradi telesnega propada padla toleranca.

Telesna odvisnost

Kadar bolnik zaradi kakršnihkoli razlogov v organizem ne dobi potrebne količine alkohola, postane nemiren, boli ga glava, slabo se počuti, poti se in tresejo se mu roke. Te znake imenujemo abstinencijske simptome. Veliko alkoholikov pravi: "Pijača ni problem, slabe živce imam, zato se tresem" tretja zmeta/. Šil-

ce na težje hitro pomaga. Roke se umirijo, živčnost izgine. Ta vrsta alkoholikov pije vsak dan. Alkoholizem nastaja torej skozi proces, ki ga lahko razdelimo v več obdobj in faz. Problem alkoholizma je tudi v tem, da ne prizadene samo bolnika, temveč tudi ljudi, ki živijo z njim.

Iz vseh teh razlogov je zdravljenje potrebno čimprej. Vendar pa zdravil proti alkoholni zasvojenosti ni. Potrebna je sprememba alkoholikovega vedenja in navad. Postati mora bolj samostojen, aktivnejši; življenje si mora urediti tako, da bo živel v skladu s seboj in s svojim okoljem. To pa lahko doseže samo z lastnim naporom in aktivno vključitvijo v eno od oblik zdravljenja. Pri zdravljenju pa morajo sodelovati tudi tisti, ki z njim živijo ali delajo - družina in sodelavci.

Ob vrnitvi z zdravljenja ga ljudje velikokrat silijo s pijačo, češ: "En kozarček ti ne bo škodil, kakšna reva si, ko si ne upaš ...". Takrat se mora soočiti z resnico, da zmernega pitja za bivšega alkoholika ni.

dr. Janez Mervič
Zdravstveni dom Ljublj.

IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Vabimo odrasle, da se vključijo v naslednje izobraževalne oblike:

PROGRAMI ZA PRIDOBITEV STROKOVNE IZOBRAZBE:

- Osnovna šola: za 5., 6., 7. in 8. razred - brezplačno
- Tehniška šola strojne smeri: za 3. in 4. letnik
- Delovodska šola strojne smeri: za 2. letnik
- Delovodska šola avtomehanične smeri: za 2. letnik
- Administrativna šola: za 2. letnik
- Ekonomska šola:
 - za 2., 3. in 4. letnik
 - za računovodske delavce po skrajšanem programu
- Upravno administrativna šola: za 3. in 4. letnik.

PROGRAMI ZA IZPOPOLNJEVANJE:

- tečaj nemškega, angleškega in drugih tujih jezikov /začetni, nadaljevalni in konverzijski/
- tečaj za strojepisje
- tečaj za krojenje in šivanje
- tečaj za makrame
- tečaj za strojno in ročno pletenje
- kuharski tečaj
- tečaj za varstvo pri delu
- tečaj za higienski minimum
- tečaj za skladiščnike
- tečaj za viličarje
- tečaj za težko mehanizacijo
- tečaj za tehniško risanje /I. in II. stopnja/
- turistično gospodinjski tečaj za kmečke gospodinjke in gospodarje
- tečaj za turistične delavce
- tečaj za snažilke
- tečaj za pisarniško poslovanje
- tečaj za vodenje poslovnih knjig.

Po dogovoru organiziramo razne oblike internega izobraževanja za ozke profile, funkcionalno

usposabljanje vodstvenih delavcev, izobraževanje za družbeno-politično delo in samoupravljanje v OZD, KS, SIS in DPO ter izobraževanja za SLO.

Prijave sprejemamo in informacije dajemo od 15. septembra dalje vsak dan, razen ob sobotah v pisarni Delavske univerze Škofja Loka na PODNU v novem šolskem centru, ali po telefonu 62 761, int. 35.

Delavska univerza
Škofja Loka

POŽARNA VARNOST

Vsakoletno naraščanje števila požarov vpliva tudi na delo in razvoj gospodarstva, so povedali na novinarski konferenci ob tednu varstva pred požari /od 19. do 25. oktobra/. Tako je bilo v Sloveniji do konca letošnjega septembra že 1413 požarov - to je 22 odstotkov več kot v enakem obdobju lani; nastala škoda v družbenem in zasebnem sektorju pa se je v primerjavi z enakim lanskim obdobjem povečala za 111 odstotkov /deloma tudi zaradi inflacije/. Vzroki za požare ostajajo v glavnem isti: neupoštevanje varnostnih in tehničnih navodil ter malomarno ravnanje. Največ je bilo požarov na področju stanovanjsko-komunalne dejavnosti ter industrije in rudarstva, krajevno pa so največ požarov zabeležili v velikih industrijskih

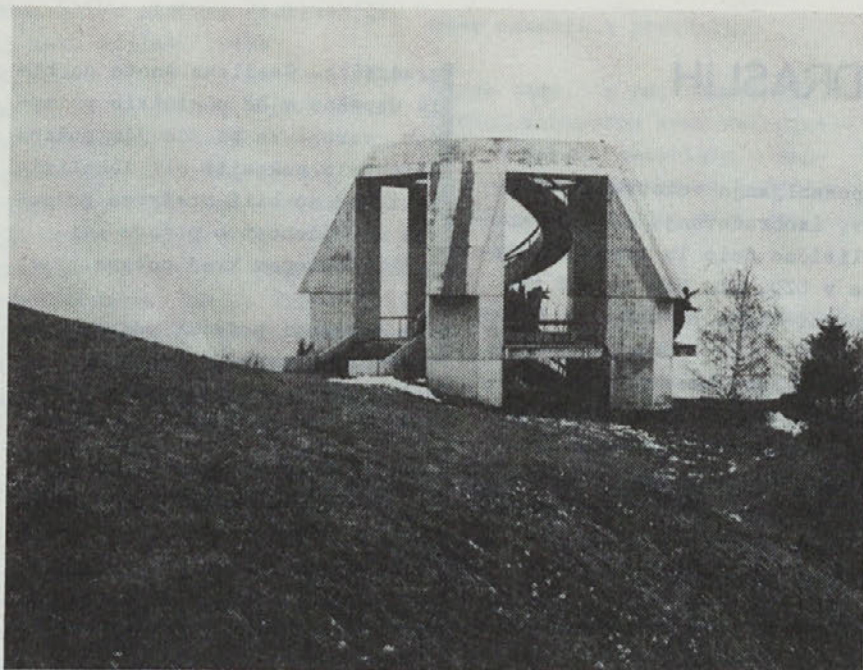
središčih. Gasilske enote so bile uspešne v 82 odstotkih primerov, vzroki za to, da jim požara ni uspelo pogasiti ali lokalizirati, pa so bili predvsem prepozna obveščenost o požaru ali težko dostopen kraj požara.

Vsi navedeni podatki potrjujejo, da v organizacijah združenega dela še nismo izkoristili vseh možnosti v protipožarnem delovanju.

Tako dopuščamo kajenje in odmetavanje cigaretnih ogorkov na prepovedanih mestih, nepravilno ravnanje z električnimi aparati /za kar so odgovorni tako vodilni in strokovni delavci kot vsak posameznik - skladno s svojimi pravicami in odgovornostmi/ itd.

Prek 50 tisoč aktivnih članov gasilske zveze bo zato moralo več storiti tudi na področju preprečevanja požarov, saj ko zagori, še tako srčna in hitra pomoč le blaži posledice. Pri ustanavljanju prostovoljnih gasilskih enot v organizacijah združenega dela še vedno niso dovolj odločni. Kadar pa do požara pride, bo sredstva za gašenje požara mogoče uporabljati bolj smotno in dovolj strokovno, če bomo v organizacijah združenega dela in občinah napravili ocene požarne ogroženosti, ki so del nujnih dokumentov v vsaki organizaciji združenega dela. Ali bo nastali požar učinkovito pogašen, je odvisno tudi od tega, kako hitro ga odkrijemo in kako ukrepamo pred prihodom gasilcev. Če bodo vsi zaposleni usposobljeni za ustrezno ravnanje s priročnimi gasilskimi aparati in hitro ukrepanje ob izbruhu požara, bo tudi škoda manjša.

Matjaž Kek

Odgovoren za organizacijo in pripravo je upravni organ za ljudsko obrambo, realiziral pa ga bo v sodelovanju z delavsko univerzo, OK ZRVS, kasarno "Jože Gregorčič", Loškimi muzejem, koordinacijskim odborom za LO, varnost in družbeno samozaščito ter odbori in komiteji za LO in družbeno samozaščito.

To kratko informacijo zaključujemo z željo, da se vas predavanj čimveč udeleži, da jih kritično ocenite in nam svoja mnenja in predloge tudi posredujete.

Indok center
Škofja Loka

OBRAMBNO USPOSABLJANJE PREBIVALSTVA

"Opeko, ki nas bo varovala pred dežjem, običajno delamo v lepem vremenu" /kitajski pregovor/.

Ali veste, kako deluje in kako je organizirana ljudska oblast v TOZD in KS v različnih razmerah?

Kako lahko kot delovni ljudje in občani sodelujemo v borbi proti sovražnikovim oklopnim sredstvom?

Odgovore na ta vprašanja boste dobili, če se boste odzvali vabilu na obrambno usposabljanje. V programu za jesenski del sta namreč temi:

1. Delovanje družbenopolitičnega in družbenoekonomskega sistema v TOZD in KS
2. Oklopna sredstva in vodenje boja proti njim.

Usposabljanje se bo v letošnjem letu odvijalo v dveh oblikah:

v Škofji Loki, Železnikih, Gorenji vasi in Žireh bomo organizirali predavanja v povezavi z razstavo protioklopnih bojnih sredstev, v manjših KS pa kaj takega ta hip še ni mogoče izvesti, zato bodo kot običajno predavanja, popestrena z diapozitivi in demonstracijo nekaterih protioklopnih orožij.

Vabili bomo vse od 15. leta naprej, v skupinah določenega dne in določeno uro.

Novost v letošnjem letu je ta, da vas na usposabljanje vabimo, ne pozivamo. Predavanj se udeležite ob spoznanju, da je tudi usposabljanje za maloge SLO in DSZ koristno in potrebno.

Z usposabljanjem pričenjamo konec novembra. Predavali bodo rezervni vojaški starešine in vidni družbenopolitični delavci.

NAGRADNI NATEČAJ ZA INOVACIJE S PODROČJA ZBOLJŠANJA POGOJEV IN HUMANIZACIJE DELA

Nagrade bodo podeljene leta 1982 ob 1. maju - prazniku dela.

Po tem natečaju bodo podeljene:

- dve prvi nagradi po 30.000 din,
- dve drugi nagradi po 20.000 din,
- dve tretji nagradi po 10.000 din.

Pravico do sodelovanja na natečaju imajo vsi delavci, katerih inovacije izpolnjujejo naslednje kriterije:

- boljšujejo delovne pogoje,
- zmanjšujejo težke posledice poškodb na delu,
- humanizirajo delo,
- boljšujejo varnost delavcev pri delu,
- zmanjšujejo invalidnost delavcev,
- odpravljajo razne vzroke bolezni delavcev,
- odpravljajo ali znatno zmanjšujejo poklicna obolenja,

- odpravljajo vzroke, ki škodljivo vplivajo na delovne pogoje,
- zmanjšujejo ali odpravljajo možnost za poškodbe na delu,
- zmanjšujejo število beneficiranih delovnih mest,
- prispevajo h krepitvi delovne sposobnosti delavcev,
- povečujejo produktivnost in dohodek.

Prijavljene inovacije se morajo nanašati na izboljšanje pogojev in humanizacijo dela in morajo vsebovati:

- prijavo in opis inovacije z dokumentom o stopnji uporabnosti,
- dokaz oziroma utemeljitev učinkov inovacije po kriterijih natečaja, pri čemer ima prednost zdravje delavcev in izboljšanje delovnih pogojev,
- utemeljitev in dokaz o ekonomskih in drugih učinkih,
- sklep ustreznega organa o vrednosti inovacije oziroma rešitve,
- priporočilo osnovne organizacije zveze sindikatov,
- naslov avtorja.

Pri ocenjevanju imajo prednost inovacije, ki so v praksi že uveljavljene.

Prijave se pošiljajo od dneva objave natečaja do 1. marca 1982.

Prijave zbira in dalje ureja komisija za inovacije pri TOZD ISKRA Železniki.

Razpisal
Koordinacijski odbor
sveta ZSJ za inovacije

MOJ KRAJ PRED STO LETI IN DANES

Življenje pred sto leti je bilo veliko težje in drugačno kot danes. V Martinj vrhu so se ljudje ukvarjali predvsem s poljedelstvom in živinorejo, kot se še danes.

Pred sto leti so morali obdelovati zemljo ročno. Kmetje so imeli veliko njiv, ki so jih orali z lesenim plugom. Plug pa je vlekel več parov volov. Na njivah so sejali predvsem pšenico, ječmen, oves in ajdo. Pšehico, ječmen in oves so mleli v mlinih na vodi. Potem so iz tega pekli kruh. Ajdo so najprej obdelali, nato pa mleli v moko, da so lahko kuhali žgance. Žito so mlatili na roke s cepcem.

Redili so ovce, krave, prašiče in kokoši. Večji kmetje so imeli pastirje, hlapce in dekletke, ki so bili iz revnih družin. V vasi so bili tudi kovači, ki so kovali za vso vas. Kuhali so kope, da so dobili oglje, s katerim so kovali. Pozimi je bilo sicer manj dela, vendar ga je bilo tudi dosti. Ženske so lanotarile in so dobile predivo, a prediva so pa spredle štrene za platno. Moški so pa štrene na statvah stkali v platno, ki so ga rabili za obleke.

Spomladi so nosili gnoj na njive v koših. Kosili so ročno in s hribovitih predelov nosili seno v butarah. Hlode so pozimi spravljali v dolino na saneh.

Danes pa zemljo obdelujejo s stroji. Kjer je breg, so ljudje naredili širše poti, da lahko

voziijo s traktorji. Žita se skoraj več ne seje. Mlini ne meljejo več. Veliko lažje je moko kupiti, kot pa vložiti toliko truda, da se dobi moko.

Sedaj ovac skoraj nikjer nimajo več, preprosto se jih ne splača imeti. Sedaj ni na kmetih več pastirjev, hlapcev in dekel. Tudi lanu ne sejejo, ker se dobi boljše in bolj udobna oblačila. Nobeden ne pomisli, da bi imel laneno obleko.

Gnoja ne nosijo več, ampak ga v glavnem voziijo s traktorji, prav tako tudi seno. Trave ne kosijo več veliko ročno; kjer se le da, si pomagajo s kosilnico. Včasih so imeli hiše krivice s slamo, sedaj takih ni nikjer več. Meso imamo v zamrzovalniku, nekdanj pa so vsega sušili v dimniku in nato na zrak.

Ljudje sedaj veliko hodijo v dolino v tovarno. Nekateri se za vedno izselijo iz vasi v mesto. Včasih pa so bili zadovoljni, če so imeli le zemljo, da so jo obdelovali. Veliko so hodili peš, danes pa nam je malo daljša pot že odveč za peščenje.

Skratka vidimo, da imamo veliko lepše, lažje življenje, kot so ga imeli ljudje nekoč.

Potočnik Marinka
8.a /š.l. 1980/81/

OB ODKRITJU GROHARJEVEGA SPOMENIKA

Akademski kipar Tone Logonder
pri oblikovanju spomenika Ivanu
Groharju

Aprila preteklega leta je tovariš Niko ŽUMER v imenu Muzejskega društva Železniki predlagal, naj se v Sorici, rojstnem kraju Ivana Groharja, postavi slikarju spomenik. Niti največji optimisti, pa tudi on sam ne, niso verjeli, da bo predlog uresničen v tako kratkem času. Vedeli smo, da čas ni najbolj naklonjen gradnji spomenikov in da potrebnega denarja ne bo prav lahko zbrati. Toda tovariš Žumer nas je hrabil. "Jaz imam veliko zaupanje v zavest delovnih ljudi Selške doline in Sorice," nam je govoril. In res se ni motil. Splošni podpori občanom Selške doline se moramo zahvaliti, da spomenik stoji. Ob tem so Iskraši lahko pohvalimo, da smo prvi denarno pristopili odboru v pomoč, s tem pa vzpodbudili tudi druge v dolini in izven nje.

Peternelj Marjan govori na otvoritveni svečanosti

Pozdravni govor predsednika ObS
Škofja Loka Viktorja Žaklja

Spomenik je odkril akademik Josip Vidmar, prvi predsednik OF slovenskega naroda

Predsednik SO Škofja Loka, tovariš Viktor ŽAKELJ je v čestitki odboru zapisal, da velika udeležba na prireditvi ob odkritju in pa navzočnost najvišjih predstavnikov slovenskega političnega in kulturnega življenja, dokazujeta upravičenost in pomembnost postavitve spomenika.

Akademik dr. Josip VIDMAR, prvi predsednik OF slovenskega naroda, ki je spomenik odkril, pa je v priložnostnem nagovoru povedal naslednje: "Spomeniku daje posebno vrednost, da je pobuda zanj prišla iz ljudstva, od delovnih ljudi in da so ga ti tudi postavili. To najbolj dokazuje, da je bil Ivan Grohar resnično vsenarodni, ljudski umetnik".

Dragi sodelavci, če si spomenika še niste ogledali, storite to! Ogledajte si umetnino akademskega kiparja Toneta LOGONDRA,

Osrednji govor je imel dr. Nace Šumi - umetnostni zgodovinar

V kulturnem programu je sodeloval znani slovenski igralec Polde Bibič

skulpturo moža, ki si z dlanjo zaslanja oči, da bi bolje videl igro sončne svetlobe! Ustavite se tudi ob Groharjevi spominski zbirki, ki je v slikarjevi rojstni hiši. Zbirka je vredna ogleda, čeprav vrhunskih del Groharjeva čopiča ni v njej. Razstavljene slike spadajo v njegovo zgodnje obdobje, čas učenja in iskanja, a že kažejo njegov izredni talent. Zelo zanimivi so dokumenti in pisma, prav tako razstavljena v zbirki. Razkrivajo tragično pot njegovega življenja, njegov boj za vsakdanji kruh, pa tudi pomen njegovega dela v slovenskem, jugoslovanskem in evropskem prostoru.

Ob koncu tega zapisa bi se rad zahvalil svojim sodelavcem iz kontrole in vzdrževanja orodij, ki so mi omogočili in z razumevanjem sprejeli moje delo v pripravah za postavitev. Vsega mi ni bilo mogoče stcriti izven delovnega časa, pa je kdaj pa kdaj ta ali oni moral opraviti delo, namenjeno meni. Hvala vam! Posebno pa se zahvaljujem tovarišu Vladimirju POLAJNARJU. Vseskozi mi je bil največja opora. Brez njegove pomoči, nasvetov in njegovega dela, 8.11.1981 spomenik Ivanu Groharju ne bi bil postavljen.

Marjan Peternelj

Delegacija, ki je odnesla venec na Groharjev grob

Kulturni program so zaključili mladi iz Sorice

ZANIMIVO BRANJE „SEMENJ V BISTRICI“

Za to knjigo, ki je v začetku letošnjega julija izšla pri založbi Borec, pisec Jože Vidic pravi, da bi bil naslov lahko tudi Semenj smrti ali Cena svobode, ker v njej do podrobnosti razgalja mnoge vojne zločine, predvsem v dobi najhujšega nasilja, to je poleti leta 1942. Knjiga ima naslov po prvi zgodbi, ki opisuje, kako so se 25. julija 1942 vaščani Bistrice pri Naklem na Gorenjskem pripravljali na vaški "smnj", to je cerkveni vaški praznik, ki ga Bistričani praznujejo na dan svetega Jakoba. Leta 1942 je bil sv. Jakob na soboto in vaščani so se pripravljali na praznovanje: žene so cvrle krofe, pekle potico in meso, dekleta ribala sobe, moški pospravljali okoli hiš in po hlevih, otroci pa željno pričakovali dobrot. Semenj se vedno praznuje le na nedeljo, ne glede na to, na kateri dan na koledarju pride ime vaškega zaščitnika.

Na praznik zvečer so v bližini partizani iz zasede napadli nemški osebni avtomobil. Ubili so komandanta posebne policijske enote, namenjene v Selško dolino, kjer se je začela ofenziva proti 1. in 2. grupi odredov.

Tri ure po napadu na nemški avtomobil so podivjani policisti brez zaslišanja ubili devet Bistričanov, požgali več hiš in gospodarskih poslopij, nato pa pripeljali še 50 talcev iz Begunj in jih ustrelili v Jurčkovem /bistriškem/ klancu.

Jožetu Vidicu je po 39. letih uspelo razrešiti več neznank. Ugotovil je imena doslej neznanih 11 talcev, ki so jih Nemci postrelili v Kokri julija leta 1942. Nadalje je ugotovil, kako so Nemci poleti leta 1942

sestavili letak o ustrelitvi 133 talcev in na katerih krajih je bil kdo od teh ustreljen.

Knjiga "Semenj v Bistrici" obsega 12 poglavij. V drugem poglavju - Vrenje nasilja - podrobno opisuje streljanje 51 talcev /z življenjepisi/ v Črni pri Kamniku, vzroke in posledice atentata na kovorškega župana, streljanje talcev na Čegelšah pri Tržiču ter nasilje poleti leta 1942 in ob koncu vojne v Poljanski dolini. Med poglavji omenimo še: Grobarjeva skrivnost, Pisma iz gozdov družini v taborišče, Orožniška poročila o stanju na Gorenjskem leta 1942, Vasi in vaščani v plamenih. V slednjem do podrobnosti razgalja nemške zločine nad vaščani mnogih, predvsem gorskih vasi, v katerih so pobili vse moške, hiše požgali, ženske in otroke razselili po taboriščih. Vrsti se drama za dramo, z Gorenjske, Notranjske, Primorske. Posebno srhljivo je poglavje "Posebna vrsta kazni - vislice", v katerem avtor opisuje, kdaj, kje in zakaj so se Nemci in domobranci odločili za to vrsto kazni na Gorenjskem, na Štajerskem /98 v Stranica pri Frankolovem/ na Dolenjskem in na Primorskem /vključno s Trstom, kjer so v ulici Via Gegha v eni noči obesili 52 protifašistov, od tega 14 iz postojnske občine/. Pa še zanimivost: Prvi in zadnji begunjski zaporniki.

Cena knjige je 540,00 dinarjev in jo lahko plačate v dveh obrokih. Naročila sprejema založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28/I.

LETNA KNJIŽNA ZBIRKA PREŠERNOVE DRUŽBE

Pred obletnico rojstva dr. Franceta Prešerna, ki jo slavimo 3. decembra, je Prešernova

družba spet izdala svojo redno letno knjižno zbirko. Ta, gotovo najcenejša zbirka na Slovenskem, vezana v platno, z večbarvnim ščitnim ovitkom /broširan je le koledar/ in tiskana na brezlesnem papirju, stane vsega 450,00 dinarjev. Če ne potrebujete trdih platnic in boljšega papirja, se lahko odločite za broširano izdajo, ki stane le 350,00 dinarjev.

Naročnino lahko plačate tudi v dveh obrokih.

Vendar to ni vse, zaradi česar na izid zbirke opozarjamo tudi člane našega kolektiva. Skrbno izbrano in mikavno branje je vredno, da bi ga imeli v vsaki družini:

1. Prešernov koledar za leto 1982

- knjiga velikega formata s okrog 200 stranmi prinaša poleg koledarskega dela, opremljenega z barvnimi reprodukcijami slik Maksima Gasparija, vrsto aktualnih člankov, ki bodo prav gotovo pritegnili vsakega bralca: Vekoslav Grmič razpravlja o mestu kristjanov v naši samoupravni socialistični družbi, Jože Smole nam razgrinja podobo današnjega nemirnega sveta, Anton Trstenjak kritično razmišlja o grozeči sili porabniške družbe in samomoru, Ivan Sedej pa primerja staro in novokmečko in sodobno ljudsko arhitekturo. Tu so še: Jože Dolenc - Ob štiristoletnici Gregorijanskega koledarja, Janez Gregory - Tudi pri nas je živalstvo ogroženo, France Adamič - Spomini na brata Louisa Adamiča, pa še pesmi in kratka proza sodobnih slovenskih ustvarjalcev - Vladimirja Kavčiča, Miška Kranjca, Pavleta Zidarja, Karla Grabeljška, Toneta Svetine, Miloša Mikelna in drugih.

2. Ta glavna Urša

- privlačna lahkotna pripoved znanega slovenskega romanopisca Smiljana Rozmana, napisana v obliki dnevnika predstavnice sodobne šolske mladine.

3. Ljudje pod Osojnikom

- delo, v katerem nam pisatelj France Bevk z enkratnim mojim strastvom in umetniško tenkočutnostjo prikaže usodo svojih rojakov, kmetov, dninarjev in drugih hribovskih prebivalcev.

4. Po jamborni cesti...v mesto na peklu

- na bogatih pričevanjih osnoven kulturno-zgodovinski zapis dr. Miroslava Pahorja ob sodelovanju Ilonke Hajnal. Knjiga pripoveduje o stari rimski cesti pod Nanosom, po kateri so od nekdaj prevažali les proti Trstu.

NAROČILNICA

Naročam REDNO LETNO KNJIŽNO ZBIRKO Prešernove družbe za leto 1981 /5 knjig/

- a/ broširano - za 350,00 dinarjev
- b/ vezano - za 450,00 dinarjev

Naročnino bom poravnal:

- a/ v celoti, takoj ob prejemu knjig
- b/ v dveh zaporednih mesečnih obrokih

Knjige mi pošljite na naslov:

Ime in priimek: _____

Ulica: _____

Pošta in poštna številka: _____

Zaposlen sem /naslov/ : _____

Datum: _____

Podpis: _____

5. Hitro pripravljajte jedi

- priročnik, ki daje sodobnim mladim kuharicam in kuharjem v roke napotilo za hitro pripravljane okusnih jedi. Napisala ga je priznana avtorica tovrstnih del Andreja Grum.

Če se še niste odločili za nakup, vam priporočamo, da poiščete poverjenika Prešernove družbe in zbirko pri njemu naročite. Lahko pa izpolnite tudi naročilnico in jo pošljete naravnost Prešernovi družbi, Borsetova 27, Ljubljana.

HUMOR

Delavci naj odločajo tudi, ko gre za izvoz

ČE BO VSAJ IMELI KONKRETNEGA KRIVCA, ČE BO KAJ ŠKRIPNULO.

Izvozne konice ne bo (?)

PEVNILŠKO POVEDANO, ZAČEZDILI SMO SE V UVOZNI JAMI...

Višji dohodek ob manjši proizvodnji

NAJBOLJE, DA NEHAMO DELATI!

Izdatki odvisni od prihodka

TE NOVOTARIJE GLEDJO PA ŽE RAHLO NA ŽIVCE!

ELEKTROMOTOR

Glasilo izdaja "ISKRA" široka petrošnja TOZD Tvarna elektromotorjev in gospodinjstskih aparatov Železniki.

Ureja uredniški odbor: Odgovorni urednik - Polajnar Vladimir, tehnični urednik - Skok Janez, fotodokumentacija - Tolar Jože, člani: Megušar Lojze, Pertovt Zdravka, Peterlaj Marjan in Zgaga Stane.

Lektor: Trojar Ladi

Naklada: 900 izvodov

Po mnenju sekretariata za informacije SRS šteje "ELEKTROMOTOR" med proizvode, za katere se ne plačuje prometni davek.

Tiska tiskarna: DU Tomo Brejc Kranj

